

SABANCI VAKFI

“Hayırseverlik Dünyayı Değiştirebilir mi?”

Seminer Deřifresi

10 Aralık 2010

Sabancı Center, Hacı Ömer Konferans Salonu

İstanbul

Konuřmacılar:

Matthew Bishop, The Economist

Luc Tayart De Borms, King Baudouin Vakfı

Moderatör:

Filiz Bikmen Bugay, Sabancı Vakfı Programlar Yöneticisi

GİRİŞ

Filiz Bikmen Bugay:

Sabancı Vakfı Mütevelli Heyeti Başkanı Sayın Güler Sabancı, 3. sektörün değerli temsilcileri, Saygıdeğer konuklar, Basınımızın değerli temsilcileri; Sabancı Vakfı tarafından düzenlenen “Hayırseverlik Dünyayı Değiştirebilir mi?” konulu seminerimize hoş geldiniz.

Bu yılki seminerimiz bizim için özel bir anlam taşıyor. Çünkü bu yıl Sadıka Sabancı'nın 100. doğum yıldönümü. Sadıka Hanım'ın Sabancı için önemi büyük. Kendisi tüm mal varlığını Vakfımıza bağışlayarak Vakfın korunması ve insanların hayatında fark yaratması için önemli bir adım atmıştır. Bu yılki seminerimizi de bize yol gösteren “hayırseverlik anlayışı” nedeniyle Sadıka Hanım'a ithaf ettik ve bugünün anısına kendisi için kısa bir film hazırladık. Dilerseniz öncelikle hazırladığımız bu kısa filmi hep birlikte izleyelim.

Sadıka Sabancı “Bir Gönül Zengini” filmi için [tıklayınız](#)

Filiz Bikmen Bugay: Sadıka Hanım'ı saygı, sevgi ve rahmetle anıyoruz. Değerli konuklar, 2007 yılından beri Sabancı Vakfı seminerlerinde bir araya geliyoruz. Önce “Vakıfların Değişen Rollerini”, ardından “Hibe Programlarıyla Fark Yaratmak” ve en son “Erişilebilir Toplumlar Yaratmak” başlıklı seminerleri beraber dinledik, aydınlandık.

Bugün ise “**Hayırseverlik dünyayı değiştirebilir mi?**” sorusuna yanıt arıyoruz. Pek çok kültürün ve özellikle Türkiye'nin geçmişinde hayırseverlik olgusu oldukça tanındıktır. Ancak diğer alanlarda olduğu gibi hayırseverlikte yaklaşım ve uygulamalar değişiyor, gelişiyor. Yıllar önce Rockefeller ve Carnegie gibi öncü hayırseverlerin daha etkin modellerin gelişmesi için attığı adımları günümüzde Bill Gates gibi bir çok özel sektör lideri atmaya devam ediyor. Bunu da yaparken yeni teknolojiler ve araçlar kullanıyorlar.

Bugün seminerimizde milyar dolarlık bir sektör haline gelen hayırseverlerin dünyayı değiştirme gücünü, potansiyelini ve etkisini tartışıyor olacağız. Bugün tartışmalarımıza ışık tutacak dünya çapında uzman ve fikir liderleri olan iki konuşmacımız var. Bugün aramızda oldukları için Sabancı Vakfı adına The Economist dergisinden Matthew Bishop ve Belçika'daki King Baudouin Vakfı'ndan Luc Tayart'a teşekkürlerimi sunuyorum.

Programımıza başlamadan önce seminerimizin moderatörü olarak akış hakkında size kısa bir bilgi vermek istiyorum. Sabancı Vakfı Mütevelli Heyeti Başkanı Sn. Güler Sabancı'nın açılış konuşmasından sonra konuşmacılarımızı sizlere takdim edeceğim. Kendileri yaklaşık yirmişer dakikalık birer sunuş yapacaklar, kısa bir aradan sonra üçümüz söyleşi formatında tartışmaya geçeceğiz ve elbette sizin değerli soru ve yorumlarınız için zaman ayıracağız. Şimdi Sabancı Vakfı Mütevelli Heyeti Başkanı Sn. Güler Sabancı'yı açılış konuşmasını yapmak üzere kürsüye davet ediyorum.

AÇILIŞ KONUŞMASI

Güler Sabancı:

Değerli Vakıf ve Sivil Toplum Temsilcileri, Saygıdeğer Konuşmacılarımız, Değerli Misafirlerimiz, Sevgili Dostlarımız, Çok Değerli Basının Temsilcileri, Sabancı Center'a hoşgeldiniz. Sabancı Vakfı seminerlerinin, biraz önce Filiz'in de söylediği gibi, dördüncüsünü yapıyoruz ve hepinize katılımınız için ve özellikle bugünkü hava hakikaten çok caydırıcı, ona rağmen geldiğiniz ve katıldığınız için hepimiz adına teşekkür ediyorum.

Bugün 10 Aralık 2010. Geçen sene de aynı tarihte yapmıştık bu semineri. Geçen yıl seminerimizin konusu, bazı arkadaşlarımız hatırlayacaklar, "Erişilebilir Toplum Yaratmak"tı. Bu yıl ise hep beraber "**Hayırseverlik Dünyayı Değiştirebilir mi?**", sorusunun yanıtlarını arayacağız. Evet, konuşmacılarımız bu konularda uzman kişiler. Onlarla birlikte bu sorunun yanıtlarını arayacağız.

Bugün, biraz önce de filmini seyrettiğimiz gibi, ayrıca bizim için, Sabancı Vakfı için çok önemli, hepimiz için bir rol model olan babaannem Sadıka Sabancı'nın da 100. Doğum Yıldönümü. Bu seminerin aynı tarihe gelmesi bize Sadıka Sabancı'yı anma ve onu biraz daha sizlerle paylaşma imkanı verdi. Zaten o daha fazlasını da istemezdi; çekinirdi fazlasından, göz önünde olmaktan...

Evet, rahmetli babaannem 36 yıl önce tüm varlığını bağışlayarak bugünkü Sabancı Vakfı'nın temellerini attı. Vakfımız bu temeller üzerinde ondan sonra tüm Sabancı ailesinin ve Sabancı çalışanlarının destekleriyle bugüne geldi. Sadıka Hanım, bugün kendisini saygıyla ve özlemle andığımız Sadıka Hanım, benim babaannem, iki dünya savaşının etkilerini görmüş, Cumhuriyet'in kuruluşunu görmüş, köyden kente göçü görmüş, fakirlikten zenginliği görmüş bir kişiydi ve tüm yaşamı boyunca çok akıllı ama aklından daha fazla çalışkan, çalışkan, becerikli, sabırlı, tutumlu (biraz önce gördünüz, gaz lambasını bile söndürürdük diyor) ve bütün bunların yanında çok yapıcı bir kişilikti.

Çok pozitif bir kişilikti, bugünkü tabirle... Ama bütün bunların yanında gerçektir, yakındı, sıcaktı. Beni en çok etkileyen de, tahmin edebileceğiniz gibi, altı oğlu, altı gelini, torunları, oldukça yakın akrabalarıyla birlikte oluşu fakat bunun ötesinde düşünebilmesiydi. Bu kalabalık ailenin içinde dahi mahallesindekini, İstanbul'dakini, Adana'dakini, köyündekini, ihtiyacı olanı bulurdu, bilirdi ve el uzatırdı. Onlara cesaret verir, sessizce onları takip ederdi. Büyük bir kısmını bilmezdik; onu kaybettikten sonra öğrendik. Kimlere el uzattığını, kimleri okuttuğunu, kimleri takip ettiğini... Dolayısıyla hayırseverlik babaannem için dünyanın, yaşamın bir parçasıydı.

Bugün Sabancı Vakfı olarak 10 Aralık tarihinde bu semineri düzenlememizin ikinci önemli anlamı da bugün dünyada Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Günü. Geçen sene de bugün düzenledik; yine aynı gün düzenliyoruz bu sebepten. Hayırseverlik ve sivil toplum çalışmalarının insan hakları için çok önemli bir yeri olduğunu hepimiz biliyoruz.

Bugünkü konuşmacılarımız da bu konuda bizimle önemli örnekleri paylaşacaklar. Bu seminerlerde de arzu ediyoruz ki dünyadaki güzel, iyi ve doğru örnekleri sizlerle paylaşalım ve en iyileri, kendi konusundaki en iyileri davet etmeye çalışıyoruz. Bugünkü konuşmacılarımız The Economist dergisinin New York Büro Şefi Matthew Bishop ve King Baudouin Vakfı'nın Direktörü Luc Tayart de Borms. Kendilerine sizlerin adına bir kere daha teşekkür ediyorum bize katıldıkları için.

Benim çok sevdiğim bir söz var; çok değerli Amerikan filozofu William James'in beğendiğim bir sözü: "Hayatı değerlendirmenin en iyi yolu onu kendinden, yani hayatın kendisinden daha uzun süren bir şey için harcamaktır" diyor. Evet, hayırseverlik de böyle bir şey diye inanıyorum. Bugün hep beraber bir şeyler yapmamız gerekiyor. Hayırseverlik Sadıka Sabancı'nın kendi çapında yaptığı dönemden farklı olarak, 21. yüzyılda artık birlikte hareket etmeyi, birlikten güç almayı gerektiriyor. Küresel dünyanın gerekleri, küresel dünyanın sorunlarıyla birlikte, sivil toplum örgütleri birlikte hareket ederek ancak çözüm üretebileceğimizi gösteriyor.

Biz de Sabancı Vakfı olarak bugünkü dünyanın gündeminde kendimize düşen görevi yapmaya çalışıyoruz. Sivil toplum kuruluşlarının, sosyal adaletin sağlanması, küresel fakirlikle mücadele, eğitim, sağlık ve diğer toplumsal sorunlara çözüm üretmelerinin yanısıra, artık biliyoruz ki karar alma mekanizmalarını etkilemek için oralarda, o noktalarda sorumluluk almaları da gerekiyor.

Sabancı Vakfı olarak biz de sorumluluklarımızın 36 yıldır farkında olarak bugün yeni bir döneme doğru yol açıyoruz kendimize. Bu yeni dönemde sizlerle daha önce de paylaştığımız gibi kadınlar, gençler ve engellilere odaklanmayı, diğer sivil toplum örgütleriyle işbirlikleri yapmayı stratejimiz olarak kabul ettik.

Bu anlamda hibe programları yapıyoruz bildiğiniz gibi. Bu sene 2011 için şu anda 52 ilimizden 190 tane başvuru geldi hibe programlarına. Bu artan ilgi, bizi çok mutlu ediyor. Görünüyor ki ülkemizde sivil toplum örgütleri gelişiyor, birlikte ortak proje yapabilmemiz gitgide daha kolay oluyor. Burada birçok arkadaşımı görüyorum; sivil toplum örgütlerinde, vakıflarda görev yapan arkadaşlarım; Semahat Hanım bizle, bize cesaret veriyor, Ayşen Hanım burada, Doğan Vakfı'nı görüyorum; evet, birlikte bir şeyler yapıyoruz ve birlikte olarak Türkiye'ye, ülkemize fark yaratacağımıza da gönülden inanıyorum.

Hepimiz biliyoruz ki bu işler uzun soluklu işler. Bu işler sabır ve gönül işleri. Evet, bu anlamda, müsaade ederseniz, her şeyin para olmadığını, verilen desteklerin sadece parayla ölçülemeyeceğini hepimiz biliyoruz. Bu anlamda, arkadaşlarıma, Sabancı Vakfı'ndaki başta Hüsnü Bey olmak üzere Zerrin Hanım'a, yine birazdan bizlerle beraber olacak Filiz'e ve tüm Sabancı Vakfı'ndaki arkadaşlarıma başarılı çalışmalarını için ve her şeyden önce gönüllü katkıları için hepimiz adına sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Bir kez daha geldiğiniz, katıldığınız, bugünümüzü paylaştığınız için Sabancı Vakfı adına hepimize teşekkür ediyorum. Paylaşmak, desteklemek ve cesaretlendirmek olarak bu üç kelimedede toplayabileceğim hayırseverliği hep beraber daha iyi günlere getireceğimize inanıyor, seminerin hepimize faydalı geçmesini diliyorum. Çok teşekkür ederim.

Filiz Bikmen Bugay: Sn. Güler Sabancı'ya konuşması için teşekkür ediyoruz. İlham verdiniz. Şimdi değerli konuşmacıları sahneye davet etmek istiyorum. Bu arada hepinize böyle bir biyografi verdik, elinde olmayanlarınıza hosteslerimiz destek verebilir. Buradan da takip edebilirsiniz. Konuşmacılarımızın CV'leri oldukça uzun.

Bugün ilk konuşmacımız Matthew Bishop. Matthew The Economist dergisinin Amerikan İş Dünyası Editörü ve New York Büro Şefi'dir. Daha önce London School of Economics'te öğretim görevlisi olarak çalışan Bishop, özelleştirme, regülasyon ve şirket evlilikleri alanında üç kitabın ortak yazarıdır. Michael Green ile beraber kaleme aldığı iki kitap var: Biri, "The Road from Ruin: How to Renew Capitalism and Put America Back on Top", diğeri ise "Philantropic Capitalism: How Can Giving Save the World". Bishop Dünya Ekonomik Forumu'nda Genç Global Lider olarak onurlandırılmış, yine Dünya Ekonomik Forumu'nda Hayırseverlik ve Sosyal Yatırım Küresel Gündem Konseyi Genel Başkanlığı'nı yapmıştır. Philantropic Capitalist yaklaşımın mimarlarından Matthew Bishop'u sahneye davet etmek istiyorum.

İkinci konuşmacımız Luc Tayart de Borms. Luc'un vakıfçılık ve hayırseverlik alanında 20 yılı aşkın bir tecrübesi var. Kendisi King Baodouin Vakfı Yönetici Direktörü olmasının yanısıra birçok kurumda etkin rol alıyor. Sivil toplum kuruluşlarının küresel bilgi bankası olan uluslararası Guidestar Yönetim Kurulu Başkanı, Avrupa Politika Merkezi Danışma Konseyi üyesi, Avrupa Girişimci Hayırseverlik Derneği'nin Mütevelli Heyeti üyesi ve King Baodouin Vakfı'nın Amerika şubesinin İcra Kurulu üyesidir. Luc ayrıca Foundations: Creating Impact in a Globalized World'un yazarı ve birçok kitabın editörü. Vakıfçılık alanında engin bilgisini bizimle paylaşmak üzere kendisini sahneye davet ediyorum.

Evet, bu noktadan sonra seminerimize İngilizce olarak devam edeceğiz. Türkçe takip etmek isteyen misafirlerimiz için kulaklıklar var; hosteslerimiz size yardımcı olabilirler.

Hoşgeldiniz. Biraz geç başladık, dolayısıyla 12:30 yerine 12:45'e kadar toplantımıza devam edeceğiz. Daha önce de ifade ettiğim gibi 45 dakika sonra bir mola vereceğiz. Evet, İstanbul'a ve Sabancı Center'a tekrar hoşgeldiniz, bizlerle birlikte olduğunuz için çok teşekkür ederiz. Hayırseverlik dünyayı değiştirebilir mi? Kolay bir soru; üzerinde konuşmak için de epey vaktimiz var. Eminim seminerin sonuna gelindiğinde tüm cevapları alabilmiş olacağız. Sizleri bir an önce dinlemek istiyoruz, o nedenle lafı daha fazla uzatmadan sözü Matthew'a bırakıyorum.

KONUŞMALAR

Matthew Bishop: Herkese günaydın ve davetiniz için çok teşekkür ederim. Bir İngiliz olarak kendimi evimde hissetmem için yağmuru getirme zahmetine katlandığınız için ayrıca minnettarım. Ayrıca Sabancı ile ilgili ilham verici filmi izlemek ve bunun yaratmış olduğu ilhamı görmek gerçekten çok güzeldi.

2006'nın Haziran ayında New York Halk Kütüphanesi'nde benim de davet edilme ayrıcalığını yaşadığım bir organizasyonda Warren Buffet hayatının geri kalan kısmında elde ettiği servetin neredeyse tamamını bağışlayacağına ve bu paranın çoğunun Bill ve Melinda Gates Vakfı'na gideceğine dair ünlü duyuruyu yapmıştı. Toplantının sonunda Warren Buffet, Bill ve Melinda sahnede sıkıca tokalaşırken New York'un en seçkin davetlileri onları coşku içinde alkışlıyorlardı.

Ben de izleyiciler arasındaydım ve kendime neler olup bittiği ile ilgili pek çok soru soruyordum. Belki sadece Amerika'da değil ancak tüm dünyada zamanımızın en başarılı ve varlıklı iki işadamı sahnede birlikte duruyorlar ve servetlerinin büyük bir kısmını vermeyi planlıyorlardı. O zamanki değeri tahminen 70-80 milyar Dolar olan bu rakamı dünyadaki yoksullara ve en tehlikeli ve zor hayatlarla karşı karşıya olan insanlara bağışlıyorlardı.

Peki bunu neden yapıyorlardı? Bu bir istisna mıydı yoksa daha geniş bir akımın parçası mıydı? Hepsinden öte yaptıkları bağışlarla başarabileceklerini düşündükleri değişimi gerçekten başarabilecekler miydi? O toplantıda Warren Buffet "Parayı vermek kazanmaktan çok daha zor, daha doğrusu herkes bağış yapabilir ancak etkili bir biçimde bağış yapmak zor" demişti. Buffet "Zorluğu da şuradan geliyor; iş dünyasında ağacın en altında sallanan meyvelerin, yani kolay ve zahmetsiz para kazanabileceğiniz alanların peşinden gidirsiniz. Hayırseverliğin etkili olabilmesi için amacınız dünyanın karşı karşıya olduğu en ağır ve zorlayıcı sorunların üzerine gitmek ve sizden önceki onyıllar ve yüzyıllar boyunca bu sorunlarla mücadele etmiş büyük insanlardan daha etkili biçimde bunu yapabilmektir." yorumunda bulunmuştu.

İşte Filantropik kapitalizm kitabının tohumları o anda atıldı ve o anda bir gazeteci ve düşünür olarak bu alanda neler olup bittiğini anlama arzusu duydum. Dolayısıyla, kitabın diğer yazarı Michael Green dünyanın farklı ülkelerinden birçok hayırseverle, ayrıca politikacılarla, hayır kuruluşları ve kar amacı gütmeyen kuruluşlarda çalışan kişilerle, iş dünyasından isimlerle ve sosyal girişimcilerle görüşmeler yaptık.

Burada konunun herkesten kopuk birkaç milyardan, tek başına Warren Buffet ve Bill Gates gibi bireylerden ibaret olmadığını altını çizmek gerekir. Bu daha geniş bir akımın bir parçası. Son birkaç yılda bu akım Warren Buffet'ın başlattığı Giving Pledge (Bağış Sözü) hareketinin ardından daha resmi bir karaktere büründü. Bağış Sözü hareketine şu ana kadar imzalarını koyan Amerikalı 57 milyarder hayatta oldukları süre içinde servetlerinin en az yarısını bağışlama sözü verdiler. Bu hafta Facebook web sitesinin kurucu ortaklarından Marc Zuckerberg 'in de içinde bulunduğu birtakım yeni açıklamalar duyduk. Zuckerberg henüz 26 yaşında olmasına karşın Kuzey Amerika'nın en metruk bölgelerinden Newark'taki eğitim sistemine 100 milyon Dolar'lık bir bağışta bulundu. Bununla birlikte bu genç yaşında çok milyon dolardan oluşan servetinin en az yarısını bağışlama sözü verdi.

Aynı zamanda bu akım çerçevesinde Bill Gates ve Warren Buffet seyahatlere de çıktılar; örneğin kısa bir süre önce Çin'deydiler. Başlangıçta Çin'in pek çok zengin, yeni milyarderini korkuttularsa da bir süre sonra onları tekrar masaya oturmaya ikna edebildiler ve hayırseverliğin Çin'de nerelere gelebileceği konusunda ilk tur tartışmaları gerçekleştirdiler. Önümüzdeki bahar Hindistan'a gidecekler. Hindistan'ın tarihinden gelen hayırseverlik geleneğini düşündüğümüzde, Hindistan'ın yeni zenginleriyle o toplumun olağanüstü sosyal zorluklarıyla nasıl mücadele edilebileceği konusunda gerçekten ilginç ve önemli görüşmeler olmasını bekliyorlar.

Kitabımıza 'Philantropicapitalism' (Filantrokapitalizm veya girişimci hayırseverlik) adını verdik çünkü diğer yazar da ben de, şu anda yeni kuşak iş adamlarının hayırseverliğe doğru yol aldığı ve yaptıkları bağışların geçmişte olduğundan daha farklı olmasını istedikleri bir dönemde olduğumuzu düşünüyoruz. Farklı, çünkü iş bakış açısına daha yakın; bağış yaparak dünyayı değiştirirken stratejik bir vizyon izleyecekler ve bağışın etkisini sosyal değişimi gerçekleştirebilme kabiliyetine göre yargılayacaklar. Geçmişte bence hayırseverlik strateji, iş yöntemleri ya da etki odaklı değildi. Daha ziyade bağış yapmak kendi içinde değerli sayıldığı için bağış yapılıyordu. Bana kalırsa yeni kuşak giderek problemleri çözmeye, fark yaratma ve etki sağlama konusunda odaklanıyor.

Bu aslında çok derin tarihsel köklere dayanan bir gelenek. Araştırmamızda servet oluşumunda dört büyük altın çağ olduğunu tespit ettik. 15. ve 16. yüzyılda Avrupa'da kapitalizmin doğduğu dönemlere gittiğimizde, ne zaman bir girişimcilik dalgası olsa, servet yaratan kuşaktan en az birkaç kişinin o günün inovasyonlarını kullanarak toplumu değiştirmeye ve servet yaratma sürecinin de bir parçası olduğu sosyal sorunlara odaklandığını görüyoruz. 15. ve 16. yüzyıl İngiltere'sinde geleneksel olarak kilisenin yaptığı bağışların dışında yeni yeşeren kapitalistlerin de eğitim ve sağlık alanlarında yatırımlar yapmaya başladığını gözlemlemekteyiz.

18. yüzyılda hayırseverliğin anonim şirketi andıran bir yapıda uygulandığını görüyoruz. Bir grup insan bir araya gelip sosyal kuruluşların hissedarları gibi bu tür yatırımlar yapıyor ve her türden ilginç sosyal değişimin temellerini atıyorlar. 19. yüzyıl İngiltere'si de yüklü miktarda paraya sahip olan herkesin günün önemli sosyal sorunlarına eğilmesinin bir sorumluluk olarak görüldüğü bir tarih dönemi. Dünyanın bu bölgesinde de yüzyıllara uzanan bir geçmişe sahip güçlü bir vakıf geleneği olduğunu biliyorum.

Peki bugün girişimci hayırseverlik ya da filantrokapitalizm dediğimiz devrim neden tekrar yaşanıyor? Bariz bir neden servet oluşumunda yine altın bir çağ yaşıyor olmamız. İki yıl öncesinin talihsiz ekonomik krizinin yok ettiği büyük miktarda serveti düşündüğümüzde bile dünyada gelişmekte olan trendin hala son derece olumlu olduğunu söylemek mümkün. Bu ülkede sizlerin de çok iyi bildiği gibi girişimcilikte müthiş bir atılım oldu, insanların ekonomiye katılması ve ekonomik büyümenin sağlanması konusunda önemli gelişmeler yaşandı. Bunu dünyanın pek çok yerine görüyoruz. Dünyadaki milyarder sayısı bu sürecin nereye ilerlediğinin bir göstergesi ve on yıl önce bu rakam 500'ün altındayken şu anda 1000'in üzerinde. Bu da bize son iki yılın mali krizinin ne kadar az fark yarattığına dair fikir veriyor.

Ama bence önemli olan ikinci neden, 21. yüzyılda etkin toplumların nasıl yaratılabileceğine dair artık gerçek soruların soruluyor olması. 20. yüzyılda denediğimiz çözümlerin çoğu sosyal sorunların cevabını hükümetlerde aradı. Bu modellerin sınırlı olduğunu gördük ve giderek hükümetler 21. yüzyılda dünyanın karşı karşıya olduğu iklim değişikliği, terör ve kitle göçü gibi sorunlar bir yana toplumsal sorunları çözmede yetersiz kalıyorlar. O halde yeni çözümlere ihtiyacımız var ve giderek bu yeni çözümler daha çok özel sektörden, başarılı işler kurabilmiş girişimcilerden geliyor olacak. Aynı düşünce biçimini toplumsal sorunlara uygulamak, filantropik kapitalizm dediğimiz olgu, özel sektörün iş ustalığını kamu yararı için uygulamaya koymak anlamına geliyor.

Cevaplamamız gereken soru şu: Toplum olarak gerek devlet gerek özel sektörde kurumlarımızı nasıl yeniden tasarlayabiliriz ki etkili bir biçimde bu girişimci dinamiği yakalayıp kamu yararına kullanabilsinler?

O halde 21. yüzyılda dünyanın her yerinde kendini ortaya koyan bu yeni dünya düzeninde hayırseverliğin rolü nedir? Ben hayırseverlik kapsamında bağışlanan parayı toplumun risk sermayesi olarak görüyorum. Gerek devlet gerek özel sektördeki diğer kurumlara bakacak olursanız, bu kurumlar, yaratıcı fikirleri destekleyecek uzun vadeli, riskli inisiyatifleri alma konusunda giderek daha zorlanıyorlar. Özellikle politikacıların konumlarını kaybetmekten çekinerek ihtilafı olan her türlü işten giderek daha korkar hale geldiği demokratik hükümetlerde bu durum çok daha bariz. Dolayısıyla gerçek bir bürokrasi sorunu var; hükümet sektöründe bir dinamizm kaybı söz konusu. Ancak iş çevrelerine baktığımızda, örneğin kısa vadeli karlara odaklanılan borsalarda, uzun dönemde çok olumlu ve karlı sonuçlar getirebilecek ancak kısa vadede karlılığa ağır darbe vuracak stratejileri izlemek çok zor. Şirketlerin ele alması gereken ancak şirketlerin ele alamadıkları pek çok faaliyet alanı var.

Bu nedenle hayırseverliğin risk sermayesi rolünü üstlenmesi gerek çünkü kısa vadeli çıkarlarla ilgili herhangi bir zorunluluk yok. Ortaya konulan para her türlü amaç için kullanılabilir, dolayısıyla risk almalıdır. Ancak bu sadece para meselesi değil. Bu parayı bağışlayan kişilerin yaratıcılığı, toplumun sorunları çözmede girişimci zihniyetlerini işin içine katmaları asıldır.

Evet, çok kısaca büyük fırsatlar olduğunu düşündüğüm birkaç alana değinerek devam etmek istiyorum. Buradaki temel mesaj şu; hayırseverliğin amacı kaldıraç etkisi yaratma fırsatı barındıran alanlarda risk alabilmek, sistemde akıllıca yapılan küçük miktarda bir yatırımın devasa etki yaratabileceği tıkanıklıkları ya da taşma noktalarını bularak yapılan yatırımla çok büyük bir etki yaratabilmek olmalıdır.

Bill Gates ile konuştuğumda büyük bir şaşkınlık yaşadım. Bill Gates büyük olasılıkla tarihte hiç kimsenin yapmamış olduğu kadar büyük bir bağış yapmıştır. Yanılmıyorsam kurduğu vakıf geçen sene sadece hibe olarak 4 milyar Dolar'lık bir bağışta bulundu. Kendisi bana şöyle dedi, "Biz çok küçük bir kuruluşuz. Bizim verebileceğimiz miktar hükümetlerin hatta büyük, çokuluslu şirketlerin harcayabileceğiyle karşılaştırıldığında çok düşük kalıyor. O yüzden de paramı en etkili nasıl kullanabilirim konusunu çok iyi düşünmem gerekiyor".

Burada dünyanın en büyük hayırseveri bunu söylüyorsa, tüm diğer hayırseverler için de aynı zorluk geçerli olmalı. Paranızı kaldıraç etkisi yaratacak şekilde nasıl kullanabilirsiniz? Kitapta

da rapor ettiğimiz gibi, giderek insanlar paralarını fikir savaşları alanına yatırıyorlar, kamunun düşünme biçimlerini değiştirmeye çalışıyorlar; böylece kamuoyu aracılığıyla hükümetlerin yaptıklarını değiştirmeye çalışıyorlar.

Amerika’da çok ilginç bir girişim var; Waiting for Superman (Süpermen’i Beklerken) adlı bir filmden yola çıkan bir örnek... Amerika’da çok kötü durumda olan eğitim politikasının nasıl değiştirilebileceği ile ilgili. Amerika sanıyorum OECD ülkeleri eğitim sıralamasında 26. sırada yer alıyor. Filmde bu sorunların altı çiziliyor. Ayrıca bir metin ve bir de telefon numarası veriliyor; izleyiciler filmi izler izlemez eğitim politikalarını tetikleyen ve kar amacı gütmeyen bir kitle organizasyonuna mesaj göndererek üye oluyorlar. Filmin yanısıra bir de kitap basmışlar. Kitapta da bir numara var; bir web sitesine gidiyorsunuz, burada bir hayırseverin Amerika’da bir sınıfta uygulanacak bir programa yapmış olduğu bir bağıştan söz ediliyor. Bu tür bir girişim.

Bildiğiniz gibi Gates Vakfı hem eğitim alanında hem de gelişmekte olan ülkelerdeki hastalıklarla ilgili çalışmalar yapıyor ve bu çalışmalar Dünya Sağlık Örgütü’nün gündemini değiştirdi. Michael Bloomberg, New York Belediye Başkanı oldu çünkü şehri de aynı işini yönetir gibi etkin bir biçimde yönetebileceğini düşünüyordu, ancak öyle olmadı. Bunun üzerine hükümet dışında, yeni politikaların denenebileceği, deneylerin yapılabileceği bir ekip kurdu ve hayırseverler burada politik süreçten geçemeyecek kadar riskli deneylere fon sağladılar. Deneyler olumlu sonuç verdiğinde hükümet tarafından şehrin bütçesine göre ölçeklendirilip uygulamaya konuluyordu.

İş dünyasında Wal-Mart ve Coca Cola gibi şirketler de stratejilerini değiştirdiler çünkü ancak iklim değişikliği ya da su kıtlığı gibi sorunlara eğilip topluma hizmet ederek problem olan tarafta değil ilerlemeyi sağlayan tarafta olabileceklerini anladılar.

Aynı zamanda bugün servet yaratma sürecinde benim “yumuşak altyapı” olarak adlandırdığım konuya da odaklanılıyor. Fiziksel altyapı köprüler, tüneller, yollar, vs.den oluşuyor ve bunların ekonomik büyüme açısından önemini hepimiz biliyoruz. Ancak giderek artan sayıda kanıt 21. yüzyılda yumuşak altyapıya, yani sivil toplum, girişimciler, bilgi paylaşımı gibi olgulara ihtiyaç olduğunun altını çiziyor. Bu bağlamda hayırseverler bu yumuşak altyapının oluşturulmasında çok önemli bir rol oynayabilir. Burada da Endeavor Derneği, küçük işletmelerden büyük şirketlere dönüşebilmek için gerekli bağlantılar ağına ihtiyaç duyan, yüksek etki yaratan girişimcileri bulma konusunda çok iyi. Bu gördüğüm birçok örnekten sadece biri. Ayrıca servet oluşturamayacak kadar fakir olan ekonomilere yardım amacıyla Afrika’da yatırımlara odaklanıldığını görüyoruz.

Sürem azaldığını biliyorum. Son olarak, bunun sadece zenginlerle ilgili olmadığını ifade etmeliyim. Şu anda aslında “kitlelerin gücü”nden ve “kitle filantrokapitalizm hareketi”nden söz ediyoruz. İnternet sayesinde sıradan halkın da çok daha etkili bir biçimde bağış yapabilmesi kolaylaştı ve bu sürece yardım amacıyla kitle hareketleriyle ortaklık içinde hareket eden Amerikalı filantrokapitalistler tüm dünyanın işleyişini gerçekten değiştirmeye başladı. Bu gerçekten çok heyecan verici ve geleneksel hayırseverlik artık daha stratejik ve etki-odaklı bir hal almaya başladı. Kiva dünyadaki küçük girişimcilere kredi veren bir

organizasyon ve ileride kitle hayırseverlik hareketinin nasıl ilerleyeceğine dair bir çeşit model teşkil ediyor. Bu organizasyonu destekleyen bir dizi çok önemli hayırsever var.

Sözlerimi noktalamadan önce bunun tarihte olağanüstü bir an olduğunu ifade etmek istiyorum. Şu anda 21. yüzyılda toplumun geleceğindeki tehditlerden söz ediyoruz. Bu süreç iki yöne doğru da gidebilir ancak bence burada varlıklı kesimin aydınlanmış bir kişisel çıkar anlayışı çerçevesinde şu soruya odaklanması çok önemli: Kapsayıcı, insan haklarına dayalı ve 21. yüzyılda etkili olabilecek toplumlar inşa etmede hayırseverlik nasıl pozitif ve uzun vadeli bir rol oynayabilir? Başarılı girişimcilerin bu sürece dahil olduğu ülkeler, diğer ülkelere göre 10-20 yıl içinde çok daha iyi bir durumda olacaklar. Beni dinlediğiniz için çok teşekkür ederim.

Filiz Bikmen Bugay: Çok teşekkürler Matthew. Bir çok canlı örnekle dolu bir konuşmaydı. Sizlere kitabı da göstereyim, “Philantropic Capitalism: How Giving Can Save the World”, (Filantropik Kapitalizm: Hayırseverlik Dünyayı Nasıl Kurtarır); kitapçılarda bulabilirsiniz. Kitapta Matthew’ın sözünü ettiği pek çok örnek ve daha fazlası yer alıyor; önsöz Bill Clinton tarafından yazılmış. Gerçekten ilham verici. Waiting for Superman filminden bahsetmen özellikle çok hoşuma gitti. Al Gore’nin iklim değişikliği ile ilgili An Inconvenient Truth (Uygunsuz Gerçek) filmi de aynı yönetmen çekmişti. E-bay’ın kurucu CEO’su Jeff Skoll’un kurduğu ‘Participant Media’ şirketi kar amaçlı bir şirket ancak kilit sosyal konularda farkındalığı artırmak için bu tür filmler yapıyor.

Evet, teşekkürler Matthew. Luc, söz senin. Luc başlamadan önce onun da kitabını sizlere göstermek istiyorum: “Foundations Creating Impact in a Globalized World” (Küreselleşen Dünyada Etki Yaratan Vakıflar); bu kitapta da vakıflara dair çok zengin örnekler var. Seni dinlemeye hazırız Luc.

Luc Tayart De Borms: Teşekkürler Filiz. Öncelikle davetiniz için hepimize çok teşekkür ederim ve geçmişten bugüne etkileyici performansınız için sizi tebrik ederim. Bence Sabancı ailesi gerçek bir örnek teşkil ediyor. Matthew, sana da teşekkürler. Düşünsenize, bir gazetecinin olumlu bir amaç için yapıcı bir biçimde savunuculuk yapması, dünyayı dolaşarak hayırseverliğin ne kadar önemli olduğunu anlatmaya çalışması ne kadar az rastladığımız bir durum... Bu nedenle üçüncü sektör olarak ona minnettar olmamız gerektiğini düşünüyorum.

Ben biraz madalyonun öbür yüzünden söz edeceğim. Matthew pek çok yeni kişinin, hayırseverin kervana katıldığından söz etti; bu harika ve alkışlanacak bir gelişme. Ancak ben Matthew’ın de ifade etmiş olduğu, madalyonun öbür yüzünden, yani parayı harcamanın zorluğundan söz edeceğim. Biraz bu konuya bakalım.

Öncelikle üniversite yıllarıma dönmek istiyorum. Herhalde bir vakıfta çalışacağım kaderimde yazılıymış. Bir tez yazmıştım; tezin sonlarında bir yerde kamu yararına çalışmak istiyorsanız hayatta önünüzde ne gibi seçenekler olduğunu göstermek için bir hikaye eklemiştim. Bu, tekne yarışlarıyla ilgili bir hikayeydi. Bir sahil yerinde tekne yarışları yapılıyor; o sırada yüzen çok sayıda insan varmış ve tekne yarışlarından dolayı boğulanlar olmuş. Plajdakilerin bazıları bu durum karşısında hiçbir şey yapmamışlar; toplumda da benzer şeyler oluyor ama kurtarmaya çabalayan çok kişi var. Plajdakilerden bazıları suya atlayıp bir kişiyi kurtarmış, çok güzel. Başka bir grup insan bir tekne bulup tekneyle suya açılmış ve 20 kişinin hayatını

kurtarmışlar. Başka bir grup da yarışın organizatörlerine koşup yarışı durdurmuşlar ki daha fazla boğulan olmasın... Yine bir başka grup bir daha asla böyle bir şeye izin veremeyiz, bu durumu değiştirmemiz gerek demiş. İleride tekne yarışları plaja bu kadar yakın yerlerde yapılmasın, sahili bu tür yarışlara kapatalım, bunu yasal düzenlemelerle ya da kendi içimizde getireceğimiz düzenlemelerle kontrol altına alalım demişler; tabii kimin neye karar vereceği de ayrı bir tartışma konusu.

Bence bu güzel, aklımızda canlandırabileceğimiz bir imge, çünkü kamu yararına bir iş yaparken kendimizi nereye konumlandırıyoruz sorusuna cevap verirken bu tür seçeneklerle karşı karşıya kalıyoruz. Şunun önemle altını çiziyorum; bu hikayede herkesin yaptığı seçim iyi bir seçimdi, dolayısıyla biri diğerinden daha iyi diye bir değer yargısı yok. Bu bir seçim. Bana göre burada hayırseverlik konusunda kıssadan hisse şu, hayırseverlikte büyük bir çeşitlilik olduğunu görüyoruz. Herkes ne yapacağı, nasıl yapacağı konusunda farklı seçimler yapıyor. İlk grupta olduğu gibi hizmet tedarikine fon sağlayarak bir kişi ya da bir grup insanı kurtaran hayırseverler var. Bazı insanların hayatını kurtarmaya, bazı insanların karnını doyurmaya, bazı insanların tedavi almasına, bazı aileler için bir gelecek yaratmaya çalışıyorlar.

Mesela Kongo, Burundi ve diğer Afrika ülkelerinde AIDS, HIV üzerine çalışmalar yapan İsviçreli bir vakıf var. Her seferinde 100 aile seçiyorlar; buna bir “köy” diyorlar, aslında gerçek bir köy değil, sadece 100 aile var. Bu aileleri 3 yıl boyunca takip ediyorlar. Takipten kastım, öncelikle HIV virüsü taşıyıp taşımadıklarını anlamak için testler yapıyorlar. İlaç tedarik ediyorlar, doğru gıdalara erişimlerini sağlıyorlar. Ama aynı zamanda oradaki kadınlara da yardım ediyorlar, kadınların mikro işletmeler kurabilmesi için destek veriyorlar. Böylece kadınlar aldıkları krediyle piyasada iş yapabiliyor. 3 yılın sonunda bu 100 ailenin ekonomik bağımsızlığını kazanmış olduklarından emin oluyorlar; dolayısıyla çalışmanın sonuç noktası, etkisi bu. Tabii ki bu aileler zengin olmuyor, ama en azından yiyecekleri var, çocukları okula gidiyor, ilaçları takip ediliyor. Bu çok önemli. Bu hizmet tedarik etme biçiminde bir yardım ve bu şekilde çok sayıda insana fayda sağlıyorsunuz.

Başka bir grup insan, Matthew’in de işaret ettiği gibi, fikirler üzerinde çalışıyorlar, insanların davranışlarını değiştirmeye çalışıyorlar, toplumlara yeni konularda daha çok bilgi getirmeye çalışıyorlar. Çok iddialı ve çok zor bir çalışma. Hayırseverlikte iş dünyasında kullanılan yöntemlerin azami düzeyde kullanılmasına son derece katılıyorum, ancak dünyayı ya da toplumları değiştirmek çok daha uzun vadeli bir iş. Dolayısıyla sadece hissedar ya da paydaş değeri bazında düşünemezsiniz. Uzun vadeli düşünmeniz gerekir.

Örneğin biz vakfımızda, Belçika’da ve Avrupa’nın geri kalanında nüfusun yaşlanma sorunu olduğunu görüyoruz. Diğer bir deyişle demans, Alzheimer gibi sorunlar giderek daha artıyor. Alzheimer ve demans çok büyük bir sorun. Hem tıbbi açıdan, hem de davranışsal açıdan böyle... Aslında 40 yıl önce kanser nasıl görülüyorsa bugünün gençlerine de Alzheimer hayatın sonu gibi geliyor. Hayatım sona erdi, artık hiçbir şey yapamam gibi düşünüyorlar. Mahkeme bu kişilerin artık bir daha araba kullanamayacağını söylüyor, artık paraya erişimleri olamayacağını söylüyor, noterler vasiyetlerinin sorumluluğunu taşıyamayacaklarına karar veriyor. Tıbbi açıdan da çok basit bir sorun değil.

Dolayısıyla bizim amacımız buna karşı tutumu değiştirmek; bu nedenle medyayla ortak çalışmak, ortaklık halinde hareket etmek gerekiyor. Ancak bunun 10-15 yıl alacağını biliyoruz. Farklı yöntemler kullanmamız gerektiğini biliyoruz. Bu hastalarla çalışan sivil toplum örgütlerine hibeler vereceğiz. Yerel yönetimlerle çalışıp, polis ve diğer kişiler sokakta kaybolmuş birini gördüklerinde ne yapabilecekleri konusunda daha bilgilensin diye çalışıyoruz. Medya şirketleriyle birlikte konuyla ilgili medya kampanyaları yürütüyoruz. Ayrıca araştırmaların da ilerlemesi için araştırma fonları sağlıyoruz. Ancak toplumda gerçekten kaldıraç etkisi yaratmak istiyorsak tek bir yöntem kullanmak yeterli olmayacaktır. Sabırlı olmak gerek. Ayrıca düşünmek gerek. Ne yaptığımızı düşünmeniz gerek. Değişim teorinizi düşünmeniz gerek.

En iddialısı üçüncü seçenek. Toplumdaki paradigmaları ya da politikaları değiştirmek. Bu çok daha karmaşık çünkü güç sahibi, meşruiyet sahibi ortaklarla çalışmak anlamına geliyor, yani hükümet ve kurumsal sektörle birlikte çalışmak... Biz küçük çaplıyız, ancak Matthew'in de söylediği gibi, biz de bir şeyler yapabiliriz.

10 yıl önce çok uzun bir dönem boyunca neler yaptığımıza bakıyorum. O zaman adı sosyal ekonomiydi, şimdi sosyal girişimcilik diyoruz. Çok sayıda, yüzlerce sosyal girişimciyi destekledik. Seminerler, eğitimler düzenledik, hatta bu tür bir organizasyon için, hem kamu hem özel sektörün niteliklerini taşıyan bu tür kurumlar için özel bir kurumsal yapı ve yasa oluşabilmesi için çalıştık.

Dolayısıyla vakıf olarak bir değişim yaratabilirsiniz ama bu zaman alıyor. Bu bağlamda, dünyayı değiştirmek ya da kurtarmak ne anlama geliyor? Pek çok anlama gelebilir. Ben bugünlerde şu cümleyi çok sık kullanıyorum, daha az gösteriş daha çok tutkuyla çalışma. Daha az gösteriş daha çok tutku. Bence alçakgönüllü olmalıyız. Küçük olabiliriz ancak önemli oyuncularız, gerekli esnekliğe sahibiz, istediğimiz gibi hareket ediliyoruz, yeni fikirler getirebiliriz. Dolayısıyla çok tutkulu olmamız lazım. Ama bunu tek başımıza yapacak değiliz. Bunu tek başımıza yapamayız. Sorunlar çok büyük, biz çok küçüğüz, toplumlar çok karmaşık.

Bu nedenle hayırseverliğin etkisinden söz ediyorsak, aslında bu ne tür iş yaptığımıza da bağlı. Bence bu anlamda da tek bir doğru yok. Kültür alanında, müzelerde çalışan, sanatı kurtarmaya çalışanlar var; bu da önemli. En az diğer çabalar kadar önemli. Diğer bir deyişle dünyayı değiştirmek ve Afrika'daki fakirlere yardım etmek sanatı kurtarmaktan daha önemli değil. Bence bu bir seçim ve bu seçime saygı duymak gerek.

Bilim alanında çalışanlar var. İngiltere'deki Wellcome Trust'a bakacak olursak bu Avrupa'nın en büyük vakıflarından bir tanesi ve Gates'e çok yakın. Wellcome Trust'un sağladığı finansman sayesinde insan genom projesi, insan genetiği konusunda medikal araştırmalar yapabiliyorlar, artık kendimizle ilgili bildiklerimiz kamuya açık bilgiler. Sadece özel sektörün elinde olan bilgiler değil... Paralel bir araştırma sistemi izlediler; sadece kurumsal sektörün elinde olmayan, aynı zamanda kamu yararına bir sistem izlediler. Ne kadar önemli, ne kadar büyük bir iş... Çünkü gelecekte bunun sadece ticari bir üründen ibaret olmamasını istediler. Bu muazzam bir etki...

Bazıları sivil toplum alanında çalışıyor. Daha önce de ifade edildiği gibi, örneğin engelli bireylerle çalışan sivil toplum örgütlerinde kapasite oluşturmak harika bir çalışma. Bu son

derece önemli, ancak dediğim gibi tek yol bu değil. Sadece politika alanında çalışanlar var. Çok faal olarak çalışan, bir soruna sadece bir çözüm olduğuna inanan hayırseverlik kuruluşları var. Mesela Soros son derece militan bir bağışçı; geleceğin nasıl olması gerektiğine dair çok kesin bir görüşü var. Belli konularda ona katılmıyorum ama olsun, bu onun parası. Bir özgürlüğü var, demokrasinin gereği bu, bu özgürlüğü ifade edebilir ve bunu yapıyor da. Yani hayırseverliğin tek biçimi yok. O nedenle indirgemeci yaklaşmamalıyız, çünkü bu pek çok noktayı gözden kaçırmamıza neden olur, en iyisi hangi yöntem diye tartışarak zaman kaybederiz. Farklı yöntemlerin kombinasyonu bence son derece önemli.

Ayrıca bu eski yeni tartışması da değil. Örneğin İtalya’da San Paolo örneği var; Matthew’un de anlattığı gibi Avrupa’da bu alan çok uzun bir geçmişe sahip. İtalya’da San Paolo yedi sıradan vatandaş tarafından kurulmuş. Bunlar köyleri Turin’de birşeyler yapabilmek, fakirlere yardım edebilmek istemişler. Bir hastane inşa etmişler, evsizler için ev inşa etmişler, biraz da mikrofinansmana benzeyen bir yardım faaliyetine girişmişler. Bunun sonucunda bir banka olmuşlar. Sizce de harika değil mi ? Daha sonra özelleşiyorlar ve bir hayır kurumu olarak devam ediyorlar. Zaman içinde bazı şeylerin nasıl değiştiğine güzel bir örnek. Daha az gösteriş, daha dikkatli çalışma. O yüzden bu eski bu yeni tarzı bir çatışma da söz konusu değil.

Burada bitirmem gerekiyor, çünkü az sonra bir tartışma bölümü olacak. Bence bu sektör çalışmak için çok güzel bir sektör. Yeni kişilerin katılıyor olduğunu görmek de çok güzel. Bu işi yapmak kolay değil, ancak birlikte çalışarak dünyayı daha iyi bir yer haline getirmeye çalışmak gerçekten eşsiz bir duygu. Teşekkür ederim.

SÖYLEŞİ

Filiz Bikmen Bugay: Teşekkürler Luc. Matthew’un kitabının önsözü Bill Clinton tarafından yazılmış demiştik. Senin kitabının önsözü Stephan Schmidheiny tarafından yazılmış, kendisi de bir filantropik kapitalist değil mi? İş dünyasında para kazanıp gerçekten radikal ve farklı şeyler yapmaya çalışan girişimcilerden biri.

Mola vermeden önce 10 dakika içinde size en çok ilham veren hikayelerden söz edebiliriz. Bu kitapları hazırlarken epey emek harcadınız. Hayırseverlik dünyayı değiştirebilir mi dedik, anladığım kadarıyla cevabınız evet, ancak sizin gördüğünüz, hayırseverliğin dünyayı değiştirdiği en etkili hikaye ve örnekler neler? Matthew, seninle başlayalım mı?

Matthew Bishop: Benim aklıma ilk gelen tarihten hikayeler. Mesela Rockefeller Vakfı’nın Borlaug’a verdiği destek ve ‘Yeşil Devrimin’ Asya’da tarımsal verimliliği artırarak milyarlarca hayat kurtardığını söylemek mümkün. Bu kadar sistematik bir biçimde belli bir bilgi alanına yatırım yapılması ve dünyada bilgi dağıtımının sağlanması açısından herhalde tek başına en büyük hayırseverlik girişimi budur. Daha öncesinde Carnegie 20. yüzyılın başında Amerika’da fakirliğe kapsamlı çözümler getirmek konusunda bir dizi araştırmanın yapılmasında rol oynamıştı.

2001’de Bill Gates’le tanıştığımda filantropik kapitalizmin potansiyeli beni çok etkiledi. O zaman Gates hayırseverlik işine henüz başlamıştı ve ne kadar tutkulu olduğunu görmek inanılmazdı. Bana anlattığı kadarıyla hayatının o döneminde bir partiye gittiğinde insanlar ondan kaçır

hale gelmiş, çünkü yanlarına giderse tüberkülozdan ve bu konuda harekete geçilmesi gerektiğinden bahsedeceğini biliyorlarmış. Gelişmekte olan ülkelerde servetini sistematik bir biçimde işlerliğe koyarak hayırseverlik yapmanın milyonlarca insanın hayatını kurtarabileceğine gerçekten inanıyordu. Ben o konuşmaya kadar hayırseverliğin böyle bir potansiyeli olduğunu bilmiyordum.

O nedenle mesela Gates'in fonladığı aşı programları aracılığıyla elde edilen sonuçlara baktığımızda, şu aşamada dahi milyonlarca hayatın kurtulduğunu görüyoruz. Bence önümüzdeki 5-10 yıl içinde bu yatırımın sonucunda göreceğimiz sonuçlar muazzam olacak. Birçok insan bence parasını stratejik biçimde kullanmaya başlarsa ne kadar çok şey yapabileceğinin farkına varacak.

Filiz Bikmen Bugay: Teşekkürler. Luc, sen de iki farklı kitabın editörlüğünü yaptın, burada Avrupa'da hayırseverlik ile ilgili hikayeler var. Ayrıca hayırseverlik denince medyanın ve global basının genellikle Amerika'da olanlara odaklandığını görüyoruz; sende Avrupa'dan bir dolu çok güzel örnek var. Avrupa'da neler oluyor? Avrupa'da da böyle bir filantrokapitalizm ya da girişimcilğe dayalı hayırseverlik hareketi var mı? Bu açıdan Avrupa'da ne gibi ilham verici gelişmeler yaşanıyor?

Luc Tayart De Borms: Bu birçok konudan birisi... Ben başka konularda da hazırlık yaptım, istersen önce bununla başlayalım. Bence en önemli noktalarda bir tanesi şu, hayırseverlik bağlamsal bir olgu, bu kanıtlanmış da olsa pek çok insan bu şekilde düşünmüyor. Diğer bir deyişle hayırseverlik hangi toplumda, hangi ekonomik sistem içinde, hangi sosyoekonomik, sosyokültürel, dinsel bağlamda olduğuna göre değişiyor. Bu çok açık, ancak her yerde hayırseverliği belli bir biçimde düşünmeye eğilim var.

Filantrokapitalizm meselesine gelince bence kıta Avrupa'sında genellikle para ile ilişki ve başarı ile ilişki farklı bir rota izliyor. Pek çok Avrupa ülkesinde başarılı ve zengin olmak gösteriş amacıyla sergilenen bir şey değil. Hatta daha çok saklamaya çalıştığımız bir şey. Çünkü olumlu bir şey değil, medya sürekli size eleştirel gözle bakıyor, herkesin gözü sizin üzerinizde.... O yüzden bu tarz bir "evet, başarılı oldum, şimdi karşılığında topluma bir şeyler veriyorum" deme ihtiyacı hissedilmiyor.

İkinci nokta da, bizdeki sosyoekonomik sistem ve piyasa sistemi ABD'dekinden daha farklı, çünkü vergi sistemi farklı; bu kadar kısa sürede bu kadar zengin olabilen çok kişi yok. Örneğin Facebook'u kuran kişi gibi... O yüzden bence bu türden büyük hayırseverler olacağını sanmıyorum, bunlar var ama kendilerini pek sık göstermiyorlar.

Şimdi beni etkileyen güzel örnekleri sordunuz; Matthew'in bahsettiklerine ek olarak, bence bu Gates sendromuna ya da Bağış Sözü sendromuna dikkat etmemiz lazım. Yani sadece çok zenginseniz toplumda bir şeyler verebilirsiniz ya da başarılı bir hayırsever olabilirsiniz gibi bir fikir var ve bence bu yanlış bir imaj. Yine altını çiziyorum, bunu yapanlara karşı değilim, bu da güzel ancak daha az parayla da şahane işler yapan çok sayıda insanı da gözden kaçırmayalım.

Kısa bir süre önce Belçika Valonya'nın küçük bir köyünde biriyle tanıştım. 80 yaşının üzerinde bir adamdı. Köyde iki kız kardeşiyle birlikte yaşıyordu. İki üç yüzyıldır oralarda

köyün en büyük çiftçisi bu aileymiş. Aile yerel düzeyde her türlü sosyokültürel faaliyeti destekliyor, futboldan fakirlere yardıma, müzikten kiliseye, vesaire... “Ben göçüp gittiğimde, benim ailem gittiğinde ne olacak diye sordu. Bütün bu insanlara kim destek verecek? Size bu parayı vereceğim, ama bu köyün devamlılığını güvence altına alma misyonunu kabul ederseniz, aynı bizim yüzyıllardır yaptığımız gibi” dedi. Bence bu çok etkileyici. Bu adam Bill Gates değil. Kendi halinde, küçük bir köyde yaşayan bir adam. Bence bunu da gözden kaçırmamak lazım, bu çok önemli ama tabii ki olan biten diğer şeyleri gözden kaçırmamak lazım.

Hayırseverliğin bir tanımını yapmalıyız. Çin’de, Hindistan’da, Afrika’da geleneksel olarak insanlar çeşitli yollardan bağışlar yapagelmışler ancak biz onların yaptığını her zaman hayırseverlik olarak nitelermeyebiliyoruz. Ama bence bu konuda açık olmalıyız.

Matthew Bishop: Bir yorumda bulunabilir miyim?

Luc Tayart De Borms: Lütfen.

Matthew Bishop: Bağış Sözü “sendromu” dediğinde gerildim çünkü bu yapıcı bir iş yapan herkese karşı klasik Avrupalı tutumu. Yani düşünüyorum, buna nasıl sendrom diyebiliriz? Bu iyi bir şey, bu olumlu görmemiz gereken bir şey. Sana katılıyorum, bireyler, herkes bir şey yapabilir, özellikle şu anda internet tüm dünyada küçük kaynaklara sahip insanların birden patlama yapan fikirler yaratmasına imkan tanıyor.

Şu anda en beğendiğim hayır kurumlarından birisi “Movember” diye bir kuruluş. Başlangıçta bir grup Avustralyalı, kız arkadaşlarını kızdırmak için bıyık bırakıyor ve her yılın Kasım ayında bu şekilde para topluyorlar. Bu hareket YouTube gibi videolarla tüm dünyaya yayılıyor. Bunlar da bu parayı yatırılabilecekleri bir amaç belirliyorlar ve prostat kanseri araştırmalarına yatırıyorlar. Şu anda bu organizasyon prostat kanseri araştırmasında tek başına en büyük özel fon kaynağı. 6 yılda bu düzeye geldi. Şu anda Milken Enstitüsü gibi kuruluşlarla, Michael Milken gibi milyarder hayırseverlerle, ayrıca Lance Armstrong’un kurduğu Livestrong Vakfı ile birlikte çalışıyorlar.

Dolayısıyla şu anda oluşmaya devam eden, küreselleşen olağanüstü bir ağ var ve kaynakları olmayan kişiler bir fikir ortaya atıp bunu büyütebiliyor ve kitlesel bir etki yaratabiliyorlar. Bence bunların birbirine zıt gelişmeler olarak görülmemesi lazım; bunlar büyümekte olan genel bir ekosistemin parçaları.

Luc Tayart: Ben de aynı şeyi söyledim sanıyorum. Ancak şunun altını çizmek istiyorum, özellikle medyaya; dün havaalanından buraya gelirken bir ekonomi gazetesinden Belçikalı bir gazeteci Zuckerberg’in bağışı ile ilgili aradı. Yine hayırseverlik konusu açıldı, bu çok güzel ancak sadece orada olup bitenlere bakmak biraz indirgemeci bir yaklaşım demek istiyorum. Sizin de söylediğiniz gibi pek çok güzel iş yapan çok sayıda insan var, örneğin bu bıyık olayı bir grup bireyin bir girişimi. Bizim bu türden hayırseverleri de kutlamamız lazım.

Güzel olan şey de girişimcilerin yaptığı hayır faaliyetlerinin hayırseverlik konusunu gündeme taşıyor olması. Bu, değerli başka çalışmaların da olduğunu göstermek için kullanılabilir isterim.

Filiz Bikmen Bugay: Ara vermeden önce bize Bağış Sözü nedir açıklar mısın Matthew?

Matthew Bishop: “Bağış Sözü” Warren Buffet ve Bill Gates’in bir web sitesinde başlattığı bir hareket; bir milyoner hayatta olduğu sürede servetinin en az yarısını bağışlayacağına dair bir mektubu web sitesinde yayınlarak halka söz veriyor. Bill Gates ve Warren Buffet birçok milyarderini arayıp buna katılmaya davet ediyorlar. Listede olmayan ancak varlıklı olduğunu bildikleri kişileri arayıp bağış sözü verdiriyorlar ve bu taahhüdü kamuya açıklıyorlar.

Bunun kamuya mal olmasını istemelerinin arkasında yatan iki neden var: Birincisi, bu bir liderlik modeli teşkil ediyor ve şu aşamada bile bir norm haline gelmeye başladı; yani zengin oldukça bağış yapmak sizi saygı duyulmayan bir kişi yerine saygı duyulan varlıklı bir kişi yapıyor.

İkincisi, bu taahhüdü kamuya açıkladığınızda etkili bağış yapmakla ilgili de bir diyalogu tetiklemiş oluyorsunuz. Bir sonraki adım bu olacak; birçok kişi bunu kamuya duyuracak ve ne yapıyorsunuz, nasıl yapıyorsunuz, paranızla neye ulaşmaya çalışıyorsunuz gibi konularda bir tartışma başlayacak. Bence bu çok sağlıklı çünkü hayırseverlik şu anda hiç şeffaf olmayan bir alan. İnsanlar ne olup bitiyor, kim ne yapıyor, ne işe yarıyor, ne yaramıyor bilmiyorlar. O yüzden bu şeffaf ve açık bir tartışma yapmak anlamında gerçek bir adım.

Daha önce de söylediğim gibi Warren Buffet ve Bill Gates birkaç ay önce Çin’in yeni zengin kesimiyle görüşme için Çin’e gittiler. Mart’ta Hindistan’a gidiyorlar. Bağış Sözü’nü sadece Amerika’yla sınırlı bir hareket olmaktansa küresel bir hareket haline getirmeye çalışıyorlar. Şu anda 500 Amerikalı milyardenden 57’si buna imza koydu ve yeni yılda sırada bir dizi yeni duyuru var.

Yani gayet güzel ilerliyor. Bill Gates özellikle Oracle’nin kurucusu Larry Ellis’e bunu imzalatabildiği için çok mutlu, çünkü ikisi meşhur rakipler. O yüzden sırada Apple’dan Steve Jobs var, bir sonraki adımda ona imza attıracaklar diye düşünüyorum.

Filiz Bikmen Bugay: Evet. 5-10 yıl içinde ne kadar bağış olduğunu ve bunun yarattığı etkiyi görmek ilginç olacak.

Şimdi bir kahve arası vereceğiz. Geri geldiğimizde başka bir konuya geçeceğiz, hükümet konusuna başlayacağız. Matthew Bishop çok aktif bir tweetçi. Ben de onu Twitter’da takip ediyorum. Dün İngiltere’nin ‘Büyük Toplum’ projesi kapsamında bir eşleştirme fonuyla ilgili planlar olduğunu söylemiştin. Geçmişte yüksek öğrenim için benzer bir uygulama olmuştu, şimdi sanat alanında hayırseverliği mobilize etmek için benzer bir uygulama yapıyorlar. Bu durumda belki sadece zenginler değil, herkesin dahil olması için hükümetler bir rol oynayabilirler. 15 dakika sonra döndüğümüzde bu konuya değineceğiz. Teşekkür ederim.

KAHVE ARASI

Filiz Bikmen Bugay: Tekrar hoşgeldiniz. Hükümetlerin bir bağış kültürü oluşturma konusunda nasıl rol oynayabileceği, bunun daha sık olmasını sağlamak için nasıl motive edici bir tutum izleyebilecekleri ile ilgili fikir ve düşüncelerinizi kısaca öğrenmek istiyoruz demiştik.

Az sonra izleyicilerimize dönüp soru-cevap bölümüyle devam edeceğiz. Evet, hükümetler hayırseverliği teşvik edebilir mi, teşvik etmeli mi?

Matthew Bishop: Luc'un çok önemle altını çizdiği meselelerden biri fazla genelleme yapmamak, her ülkeyi kendi bağlamı içinde anlamak gereğiydi. Bu nedenle her ülkenin kendi cevaplarını bulması anlamında bu soru pek çok soruyu akla getiriyor.

Bağış konusunda vergi teşvikleri ile ilgili bir dizi soru var. Amerika'da ve İngiltere'de çok olumlu vergi teşvikleri var, ancak Amerika'da vergi iade sisteminden dolayı siz vergi vermeden önce yaptığınız bağışları ya da yardımları vergiden düşebiliyorsunuz. İngiltere'deki yapılanmada ise bağış kurumlarının parayı geri ödemesi gerekiyor, siz bir form imzalıyorsunuz, böylece sizin bağışınızla vergi indirimi arasında doğrudan bir bağlantı kurulmuyor. Bu tip nispeten ufak şeyler bile dünyanın bağış için teşvikler olmayan başka yerlerinde çok büyük farklar yaratıyor gibi görünüyor, bakmanız gereken birçok konudan birisi bu.

Hükümete gelince, evet, eşleştirme ile ilgili yazıyoruz; hükümetler özel sektör bir bağış yaparsa bunu kamu harcamasıyla eşleştirilebiliriz diye bakıyorlar. İngiliz hükümeti üniversite sektöründe bunu denedi; 100 milyonluk bir kamu harcaması mevcuttu, üniversiteler mezunlarından 100 milyon toplayabilirlerse bu rakam üniversite sektörüne gidebilir dediler. Gayet de güzel işledi. Bu nötr bir uygulama olmadı, pozitif bir uygulama oldu; üniversiteler mezunlarının kim olduğunu tespit etmek için daha çok yatırım yapmaya başladılar, mezunlarının neye ilgi duyduklarını tespit edip bağış toplama faaliyetleri yürüttüler.

Dolayısıyla İngiltere'de bağış toplama sistemi üniversite sektöründe farklı bir biçimde ilerledi, böylece eşleştirme fonları kalksa bile ileride daha etkili bir işleyiş olacak. Şimdi aynı şeyi sanat alanında yapmayı planlıyorlar.

Ancak başka yöntemler de var. İngiltere'de 10 yıl önce Tony Blair hükümeti döneminde sosyal yatırım çalışma grubu diye bir çalışma yapıldı. Amaç, vergi teşvikleri ve hükümet kontratlarını kullanarak özel sektörden daha çok parayı sosyal sorunları çözmeye kanalize etmektir. Bunun çok ilginç sonuçları oldu, bence İngiltere'de yeni muhafazakar-liberal koalisyon da bunu yapacak; burada amaç 'Büyük Toplum' programı kapsamında bir banka oluşturmak, bu banka ile temel hedef özellikle hayır kuruluşlarının, kar amacı gütmeyen kuruluşların ve sosyal girişimcilerin yaptıkları yardımların ölçeğini büyütme ve eskiden hükümetin yaptığı yardımın yerine bu parayı devreye sokmak olacak..

Dolayısıyla deneysel pek çok çalışma yapılıyor. Her ülke bunu farklı biçimde yapacaktır, ancak temelde genellenebilecek olan nokta şu ki artık her yerde hükümetler bu sorunları kendi başlarına çözümlenemeyeceklerini anladılar. Sadece vergiyi artırmanın çözüm olmadığını gördüler. Kamudan gelen o kadar çok talep var ki özel sektörü farklı biçimlerde devreye sokmaya çalışmaları gerekiyor. Bunu yapamazlarsa başları dertte demek. Bu nedenle herkes bu sorunla farklı bir yönden mücadele etmeye çalışıyor.

Filiz Bikmen Bugay: Luc, Avrupa'da neler oluyor?

Luc Tayart De Borms: Matthew'un söylediklerine farklı bir iki nokta eklemek istiyorum. Birisi sektörün meşruiyeti konusu. Bazen maalesef çok naif olabiliyoruz, ancak hükümetler her zaman hayırseverlik konusuna pozitif yaklaşmıyorlar. Bu tabii özel sektör ve kamu sektörünün olduğu ortamlarda sivil toplumun ne gibi bir tabana sahip olduğuyla, bu konudaki

gelenele de ilintili. Fransız geleneğinde- Türkiye'ye de bu geleneklerden bazıları gelmiştir- takip ediliyor- devlet ve kilise vardı ve ikisinin arasında bir şey yoktu. Tabii basitleştiriyorum. İkisi arasında bir şey olsaydı da bunu iki taraftan biri kontrol ediyordu; buna politikanın önceliği diyorlardı. Seçilen kişiler gerçekten meşru olan kişilerdi.

Bu nedenle hükümetler hemen buna olumlu yaklaşacak ve kolaylaştırıcı bir ortam yaratacak diyemeyiz. Sadece Avrupa'yı düşünerek konuşmuyorum. Örneğin Singapur bir devlet kapitalizm sistemi; orada şu anda hayırseverliğin çok önemli olduğuna karar verdiler, hayırseverlik işleri yapılacak ama bu tamamen hükümet tarafından yürütülecek. Çin'den söz etmiyorum, Çin'de de bambaşka bir bağlam var.

Dolayısıyla **sektör olarak** ve hayırseverler olarak toplumda meşru bir yerimiz olduğunu, **katma değer sağladığımızı, hükümetle birlikte çalışabileceğimizi** anlatmamız lazım. Ayrıca hayırseverlik sektörü biraz daha az kibir ve gösteriştan uzak, hep hükümeti kötülemeden hareket edebilmeli. Örneğin insan kaçakçılığı konusunda Balkan bölgelerinde STK'larla çalıştık, ABD'li meslektaşımı tenzih ediyorum, birçok STK'nın hükümetin düşman olduğu konusunda beyni yıkanmıştı. Polisle, adaletle diyalog halinde olmadan insan kaçakçılığı üzerinde nasıl etki yaratabilirsiniz, nasıl etkili çalışabilirsiniz?

O yüzden ne gibi bir alana sahipsiniz bunu bilmeli ve gerek özel sektörle gerek hükümetle diyalog halinde olmalısınız. Ama size o alanı tanımalılar. Bu bugün pek çok ülkede hala büyük bir zorluk. Bu durum her zaman ideolojiyle de alakalı değil, kültürel geçmiş de burada önemli rol oynuyor. Mesela Çin'e bakın, Çin'in belli konulardaki bakış açısına bakın: Etik anlayışları, Konfiçyüsçülük Protestan etiğinden daha farklı, bunun da getirdiği başka birtakım sonuçlar var.

Matthew'in de söylediği gibi bu karmaşık bir konu. Tabii hayırseverler olarak kendi alanımızı istiyoruz, vergi uygulamalarının bizim için kolaylaştırıcı olmasını ve eşleştirme gibi faaliyetlerin olmasını istiyoruz. Bu nedenle biz Avrupa Vakıflar Merkezi ile birlikte çalışarak Avrupa Komisyonu'nu birlikte çalışabileceğimizi anlamaları için mücadele ediyoruz; birlikte yardım toplayarak daha etkili olabileceğimizi anlatmaya çalışıyoruz. Avrupa Komisyonu'nun bir Vakıf olarak Avrupa'nın farklı yerlerinde çalışmanın hala ne kadar zor olduğunu anlamasını istiyoruz ve bu nedenle özel bir Avrupa Vakıf Kanununa ihtiyacımız var. İnanılmaz gelebilir ama durum bu. Hükümetler için içine girince pek çok zorluk yaşanabiliyor.

Matthew Bishop: Şunu da ekleyelim, farklı kategorilerde ülkeler var. Çok demokratik olan, 21. yüzyılda işlevsel, etkili toplumlar yaratmak isteyen ülkelerden bahsettim. Başka toplumlarda çok daha farklı bir gündem olabiliyor. Oralarda amaç güçlüyü, elit sınıfı korumak olabiliyor. Mesela Rusya örneğini ele alalım; Rusya'da yeni zenginlerin hepsi hayırsever olma yolunda ilerliyor ancak burada Vladimir Putin'in Faberge Yumurtası'nın Moskova'ya geri getirilmesini isteyip "bunu bizim için satın alabilecek biri lazım" gibi bir yaklaşım da var. Bunu hayırseverler yapıyor. Ya da Londra'da futbol kulübü olan ve tutuklanmak istemeyen bir milyarder bundan kaçmak için politik bir strateji olarak bunu yapıyor.

Dolayısıyla her toplumun rolü farklı, ancak hayırseverliğin rolü hükümetin yaptıklarını tekrar etmektense inovasyonun gerçekleşmesine fayda sağlamak olmalı. Eminim sizler de

Türkiye’de bu alana bakıyorsunuz; sistemi nasıl daha etkin ve etkili bir hale getirebiliriz sorusunu cevaplamaya çalışıyorsunuz. Bence bu bağlamda hayırseverliğin rolü hükümetin üstlenmesi gereken alanlara daha fazla yatırım yapmaktan ziyade inovasyon ve değişimi teşvik etmek olmalı.

Luc Tayart De Borms: Meşruiyetten söz ederken hep yasal konulara girdik, ancak her toplumda farklı bir biçimde ele alınması gereken bir diğer nokta da, vakıf olarak tek başına çalışmamak, toplumdaki paydaşlarla diyalog halinde çalışmak gerekliliği. Belli bir konuda çalışırken hükümetten, akademik çevreden, STK’lardan kişileri biraraya getirip, “evet, sorunumuz budur, bunu nasıl çözebiliriz?” demek gerek. Konuyu birlikte masaya yatırmak... Bu tür bir diyalog gerek.

Daha az demokratik olan belli toplumlarda daha farklı bir yerden söz ediyoruz. Geçmişten bir örnek olmakla birlikte iyi bir örnek olduğu için Gulbenkian Vakfı örneğini kullanmak istiyorum. Salazar’ın diktatörlüğü döneminde Portekiz’de entelektüeller ve sanatçılar için özgür bir ortam yaratan tek kurum onlardı. Hükümetle de bu konuda tuhaf bir anlaşma içindeydiler, ancak Portekiz’in Portekiz dışına açılan tek penceresi onlardı. Dolayısıyla Gulbenkian diktatörlük sona erdiğinde bir şeyleri ileri götürecek birilerinin yetişmesinde çok büyük rol oynadı. Tabii ki sadece onlar yoktu ama çok büyük bir rol oynadılar. O nedenle hükümetlerden kaynaklanan zor dönemlerde bile hayırsever kuruluşlar çok kritik roller oynamışlardır.

SORU-CEVAP

Filiz Bikmen Bugay: Diyalogdan söz etmişken şimdi de izleyicilerimize dönelim. İlk sorumuzu alacağız. Soruları Türkçe ya da İngilizce sorabilirsiniz. Konuklarımızda çeviri için kulaklıklar mevcut.

Meral Tamer: Meral Tamer, Milliyet gazetesi. Bir kere Sabancı Vakfı’na çok teşekkür ediyoruz. Gerçekten dört yıldır hayırseverlik konusunda dünyada en yeni trendler neyse onu buraya kadar getiriyor ve biz bunu öğrenmiş oluyoruz. Ben şahsen belki günün yoğunluğunda gözümüzden kaçırıyordu, Warren Buffet ile Bill Gates’in el ele tutuşup Çin’e, Hindistan’a, hani dünyaya hep beraber bir şeyler yapalım diye gittiklerini buradan öğrendim. Ve takip edeceğim bundan sonra.

Umarım Çin’in cevabı “HAYIR”dır diye düşünüyorum, çünkü Çinli yeni zenginlerin bu kadar yoksulluk olan Çin’de, bir sürü bölgelerinde kendi yoksullarına yapacakları şeyleri vardır, aynı zamanda da Çin Afrika’da çok iyi şeyler yapıyor, Afrika’ya Bill Gates ya da Gates Vakfı ile ulaşmak durumunda mı bilmiyorum çünkü Afrika’nın kalkınması için çok kalıcı şeyler yapıyor Çin. Bir sürü yatırımlar yapıyor, bir sürü Afrika ülkesinin kalıcı olarak refah seviyesini yükseltiyor.

Şimdi ben Sn. Matthew’a bir meslektaşısı olarak bu kitabı yazarken önsözünde Bill Gates var, sonsözünde Bill Gates var, şu aklına geldi mi diye soruyorum: Ben yıllar önce bir Davos toplantısında bir odada Bill Gates ve Melinda Gates bir oturumda heyecanla yaptıkları büyük yatırımları anlatıyorlardı yoksullar için, Afrika’nın özellikle yoksulları için. Diğer salonlardan

birinde de Microsoft'un Linux'u engellemek için tekeli yaklaşımının masaya yatırıldığı bir oturum vardı.

Burada benim aklıma gazeteci olarak biraz daha imaj yıkama içinde var diye geliyor, kendisinin aklına geldi mi acaba? Son cümle olarak da bana Avrupa'nın yaklaşımı ve Luc'un söyledikleri çok daha yakın geliyor ve sahici hayırseverlik budur gibi geliyor. Teşekkür ederim.

Filiz Bikmen Bugay: Teşekkürler. Çok fazla içerik var.

Matthew Bishop: Soruda çok fazla içerik var. Öncelikle, , Bill Gates ve Warren Buffet dünyayı dolaşırken bu parayı sadece Bill ve Melinda Gates Vakfı için istemiyorlar. Kendi vakıfları aracılığıyla bu parayı hangi amaca yatırmak istiyorlarsa oraya yatırmaları için çağrıda bulunuyorlar. Sadece dünyadaki zenginlerin, halkın önüne çıkıp bağış yapacaklarını alenen söylemelerinin iyi bir şey olduğunu söylemeye çalışıyorlar. Nerede ne yapacaklar, buldukları coğrafyada kendilerine en yakın gelen amaç nedir; bu bağışı yapanların kendi seçimi.

Şimdi Çin'e gelince, onların oraya gitmelerini isteyen Çin hükümetiydi, çünkü Çin hükümeti dev sosyal sorunlarla karşı karşıya olduklarının çok farkında. Şu anda zengin kesimin davranışı da kendi ifadeleriyle hiçbir yönden "toplumla uyumlu" değil; çok fazla gösteriş tüketimi var örneğin. Dolayısıyla burada modern, varlıklı, müreffeh bir ekonomi olma sürecinin bir gereğinin de girişimcilerin topluma geri vermesi olduğu mesajını vermeye çalışıyorlar, üstelik bu uyumlu, Konfiçyüsçü dünya görüşüyle de örtüşüyor. Bu nedenle bunu teşvik ediyorlar; birkaç yıl önce yaşanan deprem ilginç bir örnek, o zamana kadar her türlü sivil toplum örgütüne son derece şüpheli bakan Çin Hükümeti ilk defa o an zenginlerin ve iş çevrelerinin deprem sonrası insani yardım çabalarına katılımını teşvik edeceklerini ifade etmişti.

Bence bu, Çin gibi dünyada yapıcı bir oyuncu haline gelen bir ülkede büyüme sürecinin bir parçası. Tabii girişimcileri sosyal sorunları çözme sürecine dahil etme çabası sürerken Afrika ile ilgili, Çin'in Afrika'daki rolü ile ilgili her türlü tartışma da devam edecektir.

Bir gazeteci olarak yükümlülüğüm soru sormak ve gördüklerimi rapor etmek diye düşünüyorum. The Economist'in felsefesi her zaman fikirler çarpışmasında yer almak olmuştur ve biz fikirler dünyasında insanın sorgulamasının, argümanlara ve tartışmalara katılmasının hep daha iyi bir dünya yaratacağı inancıyla yer almışızdır. Biz insanın gelişmesine inanıyoruz. Bu türden muhabirliğin kalbinde değişim ve ilerleme felsefesi yatar. Ben de dünya ile ilgili meselelere o gözden yaklaşarak haber yapıyorum. Haklısınız, tabii ki tekeli bir kuruluş olarak Microsoft'un davranışıyla ilgili sorulması gereken çok soru var. Aslına bakarsanız biz The Economist'te "Delete Microsoft?" (Microsoft'u silmek?) diye bir kapakla birlikte bir rapor hazırlamıştık. Bu raporda Microsoft'un rekabeti teşvik amacıyla bölünmesi konusunu incelemiş ve tartışmıştık.

Gates hayırseverlik gibi işlere giriştiğinde şüphelenip acaba yaptığı "hayırseverlik imajını cilalamak için mi?" gibi bir soruyu akla getiriyor. Ben de bu nedenle yazdığım şeyleri çok odaklanarak yazıyorum. Birisi bir bağış yapmak için taahhütte bulunmuş noktasından öteye

giderek “Tamam, bu stratejiyle ne yapıyorlar, yaptıkları gerçekten bir fark yaratıyor mu?” sorusunu sormak gerek. İşte bu noktada bence gazeteciler hayırseverlik dünyasını hiç haber yapmıyorlar. Sadece imaj, kendini beğenmişlik, işe yaramaz diye yaftalıyorlar, oysa ki hayırseverlik tarihi nice olağanüstü hikayeye dolu; bu tür yardımlar pek çok sosyal hareketi destekleyerek çok büyük fark yaratmış, liberal değişiklikler sağlamış. Bence gazeteciler olarak bizim sorumluluğumuz bu konuda yufka yürekli ya da yumuşak davranmak değil, bu insanların gerçekten ne yaptıklarını, nelerin işe yaradığını ve nelerin işe yaramadığını rapor etmek. Bir gazeteci olarak şahsen bu geniş ve önemli sektör ile ilgili bu kadar az sayıda ve konuyu ciddiyle ele almayan haber olduğunu görünce hayrete düşüyorum. Gelecekte bu konu daha da önemli olacak.

Bu nedenle bence gazeteciler olarak sorumluluğumuz aynı iş dünyasında yaptığımız gibi hayırseverlik dünyasına gidip zor soruları sormak. Ancak iş dünyasından birinin iş çerçevesinde yaptıklarından memnun olmamız bu kişinin yaptığı hiçbir şeyin fark yaratamayacağı, kötü olacağı ya da sadece imajla ilgili olacağı anlamına gelmez. Bence bu olayı basite indirgemek olur.

Luc Tayart De Borms: Tabii bir şirketin bağış felsefesi gütmeye başlamasıyla kurumsal sosyal sorumluluk arasında fark var. Bence genellikle şirketler böyle bir durumda daha fazla risk almış oluyorlar çünkü kurum içinde daha büyük bir disiplin gerekiyor. Yoksa yapılan yardımın sonuçları olumludan çok olumsuz sonuçlar doğurabilir. BP’yi ele alalım. BP bugünlerde klasik bir örnek; imajlarını petrolün ötesine taşıyarak yeniden şekillendirme konusunda çok güzel çalışmalar yaptılar, bir sürü hayır işi yaptılar ve sonra bir olay patlak verdi ve bütün emekleri bir anda heba oldu. İnanılmaz ölçüde kredibilite yitirdiler. O yüzden bu tür bir işe girdiğinizde tüm kurumun mutlak bir tutarlılık içinde hareket etmesi şart. Bu, kurumların risk yönetiminin bir parçası olmalı, çünkü etkisi çok büyük.

Ancak başka örnekler de var ki aile vakfı hem hayırseverlik işi yapıyor hem de bir şirkete bağlı oluyor. Şu anda Avrupa’da büyük bir medya grubu olan Bertelsmann Vakfı ile ilgili büyük tartışma var. Bir gazeteci Bertelsmann ailesini eleştiren bir kitap yazdı. Ailenin vakfı nasıl kullandığını, şirketlerine fayda sağlayacak fikirleri öne çıkarmaya çalıştıklarını anlatan bir kitap. O nedenle iş dünyasının hayırseverlik alanına girmesi muazzam zor bir durum. Bunun çok farkında olmaları lazım. Tabii ki her şeye eleştirel ya da olumsuz taraftan bakarak başlamamak gerek ancak böyle şeyler olabileceğinin de farkında olmak, bu konuda naif olmamak gerek, vermek istediğim mesaj bu. Bu konuda naif olamazlar; çok eğlenceli olmayan pek çok duruma göğüs germek gerekebileceğini de göz önünde bulundurmaları lazım.

Ayrıca ben kendi açımdan ve hayırseverlik sektörü çalışanları açısından, bir kuruluşta yaşanan tırnak içinde “skandal”ın diğer tüm kuruluşların da namına leke getirebileceğini vurgulamak istiyorum. Özellikle Avrupa Vakıflar Merkezi’nde bu büyük bir zorluk; Türkiye’de TÜSEV de benzer bir risk altında çalışıyor. Sektörde biri kötü bir şey yapıyor ve bundan tüm sektör etkileniyor. Bu nedenle derneklerde ve vakıflarda, kendi kendini denetleme ve düzenlemeye, kendi durumunu değerlendirmeye, iyi uygulamalar konusunda fikir alışverişine, bunu daha iyi nasıl yapabiliriz sorusunu düşünmeye ihtiyaç var. Çünkü bence bu Matthew’un de Bağış Sözü’nden bahsederken değindiği büyük bir zorluktu; artık

hayır işi yapan çok kişi var ama bunun ne olduğunu, stratejik olarak nasıl yapılacağını bilmiyorlar. Bu tür bir faaliyeti destekleyecek bir koçluk yapısı olursa belki tüm sektörü etkileyebilecek zararlar ortaya çıkmaz. Ancak yine bu kötü demiyorum, sadece farkında olmak lazım.

Filiz Bikmen Bugay: Meral Hanım sorusunun bir bölümünde Avrupa'daki yapının Türkiye'dekine çok benzediğini ifade etti. Aslında bu bir soru değildi, bir yorumdu, ancak Avrupa'nın bu konudaki genel gidişatı ile ilgili ne düşünüyorsun, Avrupa şirketlere, hayırseverliğe, iş dünyasının katılımına nasıl bakıyor? Eşleştirme ya da teşvik var mı, hayırseverlik kendine bir alan buluyor mu?

Luc Tayart De Borms: Matthew'in de söylediği gibi önümüzde bizi zorlayan bir durum var. Hayırseverlikle ilgili bu kadar az yazılıp çizilmesi ve bu kadar az şey bilinmesi hayret verici. Tabii burada en büyük sorumluluk bize ait. Avrupa'da vakıf sektörü ABD'dekinden çok daha büyük. Çok daha eski ve çok daha büyük ama bunu bilen kimse yok. Bu bizim mantalitemizle de ilintili. Yapıcı mı değil mi bilmem ama bizim toplumlarımızdaki işleyiş daha farklı. O yüzden, evet, biz çok uzun zamandır oradayız, ama örneğin Avrupa Komisyonu'na derneklerle vakıfların aynı şey olmadığını göstermek için mücadele veriyoruz. Bize aynı statüyü vermek istiyorlar. Dernekler üyelerden ibarettir, ancak en basit şekliyle ifade etmek gerekirse vakıflar para ile ilgili kuruluşlardır. Çok farklı bir şey, çok farklı bir yönetim yapısı. O yüzden evet, daha kat edilecek çok yol var ki bu ülkesine de bağlı. İngiltere ve İspanya diğer ülkelerden önde gidiyor. Hollanda'da riskli bir sistem var çünkü çok geniş bir alan; kiliseden pek çok kişi var ve bence belli bir noktada orada sorun yaşayacaklar.

Filiz Bikmen Bugay: Bir soru daha var. Umarım bütün sorular için zamanımız kalır.

Nail Yılmaz: Prof. Nail Yılmaz, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Vakfı Başkan Vekili. Misafirlerimize hoş geldiniz diyorum. Toplantının başlığı için de bir kelime söylemek istiyorum; "Hayırseverlik Dünyayı Değiştirebilir mi?", değiştirir. İnsanı değiştiren her şey dünyayı değiştirebilir, bunu söylüyorum. Hem önerim hem de önerimin içinde sorum olacak: Vakıflar insanların yararına gelişen bilimlerde projelere önderlik etmelidirler diyorum. Acaba buna katılırlar mı? Önderlik eden bilimler de şu anda iletişim ve biyolojik bilimler. Biyolojik bilimler hocası olarak da bizim alanımızdaki soruların sanırım yaklaşık %15'i çözümlenmiş durumda diyebilirim. Biz de bir de atasözü vardır, "İşin başı sağlıktır" diye. Sn. Sabancı Vakfı üyelerinin hepsi bu konuda çok önderlik etmiş kişilerdir, bizim kurumumuzun içinde de o konuda yardımları var. Şimdi vakıfları biraz daha geliştirebilmek açısından biyolojik ve sağlık bilimlerinde bu kadar çözümlenmemiş bazı projelerin üzerine giderek de hayırseverliği daha iyi geliştirebilir miyiz, bunun yanında da bu yardımlarımız bu paralelde de daha iyi gelişebilir mi diye kendilerine soruyorum, fikirlerini almak istiyorum.

Filiz Bikmen Bugay: Çok teşekkür ediyorum. Birkaç soru daha alacağız, çünkü süremiz azalıyor.

Batuhan Aydagül: İsmim Batuhan Aydagül, Eğitim Reformu Girişimi ve AÇEV'de Kalkınma Uzmanı olarak çalışıyorum. Benim sorum, hayırseverlik dünyayı değiştirebilir mi sorusundan ziyade nasıl değiştirebilir ile ilgili. Daha da ötesinde hayırseverlik sosyal değişimi nasıl seferber edebilir? Kampanyalarla toplanan fonlar bir taraftan gelecek vaat ediyor ancak

diğer taraftan bir kalkınma uzmanı olarak endişe duyuyorum, çünkü kapasite geliştirilen ülkelerde ya da bağış alan ülkelerde ne kadar düşük bir oranda yerini bulduğunu biliyorum.

Ben bir Afrika ülkesinde çalışmışım. Bir iki yıl boyunca 14 Milyon Dolar parayı hükümet prosedürleri engelinden dolayı harcamadık. Sağlık alanında işiniz daha kolay, çünkü aşı ya da tıbbi müdahale daha direkt yardımlar. Planlayıp uygulayıp sonuçlarını görebiliyorsunuz, ama eğitim alanında işiniz çok daha zor. Çünkü çocukları okula gönderiyorsunuz ama bir şeyler öğrenip öğrenmediklerini garantileyemiyorsunuz. Hayırseverlik ancak bu ülkelerde insanlara ulaşır ve değişim ajanları yaratırsa dünyayı değiştirebilir. Benim sorum, Matthew, bu yeni paradigmadan sonra ABD’de daha öncesine kıyasla kalkınma sürecinde bir farklılık gözlemliyor musun? Luc’a sorum da şu: hibe veren bir vakıftan gelen bir kişi olarak bu fonların bu insanlara ulaşmasında ve kendi ortamlarında kendi değişim ajanları olmaları için onlara güç vermesinde kritik faktör nedir?

Davut Ökütçü: İsmim Davut Ökütçü. Darüşşafaka Cemiyeti’nden geliyorum, yaklaşık 150 yıldır ülkedeki kimsesiz çocuklara ücretsiz eğitim veren bir cemiyetiz. Her iki konuşmacıya da mükemmel sunumları için çok teşekkür ediyorum, çok aydınlatıcıydı. Ancak siz konuşmanız sırasında daha çok deyim yerindeyse bir avuç zengininin hayır faaliyetlerine odaklandınız. Toplum vakıfları ile ilgili deneyimlerinizi paylaşabilir misiniz? Bu alandaki başarı hikayeleri ya da güçlüklerden de söz edebilir misiniz? Teşekkürler.

Yavuz Baydar: Yavuz Baydar, gazeteci. Sorum Sayın Ökütçü’nün sorusuyla biraz bağlantılı. Sizce dinin, özellikle dini ağların ve alt ağların veya dindar ağların ve alt ağların diyelim, bu bağlamdaki rolü nedir? Bugünün dünyasında tekrar tanımlanıyor mu bu rol? Daha iddialı ve etkili hale mi geliyorlar? Sizin sözünü ettiğiniz bağlamda dinler arası işbirliğinin düzeyi nedir?

Filiz Bikmen Bugay: Evet, 3-5 dakikada cevaplanamayacak kadar çok soru soruldu, ancak sizler deneyimli konuşmacılersiniz. Sağlık alanında hayırseverliğin ve vakıfların rolü ile ilgili bir soru vardı, hayırseverlik ve vakıfların sosyal değişimi seferber etmesi ile ilgili spesifik bir soru vardı, gelişmekte olan ülkelerde filantrokapitalizm kalkınma alanındaki çalışmaların yapılma biçimini değiştiriyor mu diye bir soru... Duymaktan memnun olduğumuz bir soru da toplum vakıfları ile ilgiliydi. Ayrıca din ve dinin dinamikleri ve etkisi ile ilgili bir soru soruldu. İstedığınız sorudan başlayabilirsiniz. Luc, bu sefer seninle başlayalım.

Luc Tayart De Borms: Tamam. İlk sorudan başlayayım. Kesinlikle haklısınız, vakıfların burada bir rol var. Ancak araştırma fonu çok önemli olsa da nasıl bunun da ötesine geçebileceğinize bir örnek vereyim; şu anda bu yönde mütevazı adımlar atıyoruz . Bundan konuşmamda söz etmedim fakat bence vakıflar farklı geçmişlerden kişileri bir araya getirerek fikir üretme ve sonuca ulaşmalarını sağlama konusunda çok önemli bir rol oynuyorlar.

Mesela beyin bilimini ele alacak olursak, 9 Avrupa ülkesinde katılımcı bir süreç izledik ve 3 hafta sonu boyunca vatandaşları bir araya getirdik. İlk hafta sonu onlara bilimsel çözümün ne olduğu, etik ve yasal, zorlukların neler olduğu açıklandı. İkinci hafta istedikleri herkesi davet edip tekrar toplantıya geldiler, biraz daha fazla bilgi verildi ve üçüncüde de bir sonuca ulaşıldı. Bilim adamları bunu yaptığımız için bize deli dediler. Korkuyorlardı, çünkü vatandaşların yeterince konsantre olamayarak araştırma çabasının set çekeceklerini

düşünüyorlardı. Biz onlara ‘‘Bu uygulamayı yapın’’ dedik, yoksa aynı GDO meselesinde, genetik meselesinde olduğu gibi korku tepkisiyle karşı karşıya kalacaklardı. Çünkü insanlar bilgilendirilmediklerinde duygusal tepkiler veriyorlar ve o zaman sorun yaşıyorsunuz, bu durumu önceden öngörmek gerek.

Büyük sürpriz oldu, 9 Avrupa ülkesinde bu uygulamayı yaptık, bilim alanından büyük bir hayret ve büyük bir alkış geldi, çünkü vatandaşlar bilgilendirildikleri için son derece olumluydular ve temel konularda daha fazla araştırma yapılması gerekliliğini savunuyorlardı. Birtakım endişeleri yok değildi ancak en azından bu endişelerin neler olduğunu artık biliyorduk. Elimizde kullanabileceğimiz böyle bir kalitatif bilgi vardı. O yüzden hızlıca şöyle söyleyeyim, araştırma yapmak önemli ancak araştırmayla toplum arasında bağ kurmak da çok önemli ve bu bağlamda vakıflar bir rol oynayabilir.

İkincisi zor bir soru; gerçi hepsi zor sorular; eğitim alanındaydı... Bir çocuk yetiştirmek bir ev inşa etmekle aynı şey değil. O yüzden bunu kabullenmek gerekiyor, aynı yöntemi izleyemezsiniz. Genel olarak bence hayırseverlik alanında hala Newton tipi düşünenler var. A’dan B’ye, B’den C’ye giden basit bir nedensellik ilişkisi gibi düşünüyorlar. Ama gerçek böyle değil; bu çok daha kaotik ve organik bir süreç. İnsanlarla çalıştığımızda bu durum daha da karmaşıklaşıyor.

Bu da hiçbir şeyi tek başınıza yapamazsınız demek. Hemen iki örnek vereyim: Birincisi, Avrupa’da gençlere yoksulluğun ne olduğunu anlatmak bir sorun. Dünyada çok yoksulluk var deseniz de onlar için çok soyut kalıyor. Gulbenkian Vakfı ve Bosch Vakfı , PING, ‘‘Poverty is Not a Game’’ (Yoksulluk bir Oyun Değildir) adında bir oyun geliştirdi Gençler bu oyuna katılıyor ve oyunda bir grup yoksul ailelerden geliyor, diğer grup da koşullardan dolayı yoksullaşılıyor. Bu oyun gençlere fakirliğin ne demek olduğu konusunda ve ne tür kararların sizi fakirleştirdiği konusunda bir fikir veriyor, gerçekten çok büyük bir örnek.

Bir diğer konu da, müzelerle demokrasi ve tarih konularında işbirliği yapıyoruz. Müzelere okullardan yaklaşık 300 sınıf ziyarette bulunuyor. Ancak bu sadece ziyaretle olacak bir şey değil, okulların sizinle işbirliği yapması çok önemli.

Son olarak, toplum hayırseverliği sorusu; buna toplum vakıfçılığı demiyorum. ABD’den aynen kesişip kopyalayamayız, bu işe yaramaz, bu toplum hayırseverliğidir, yerel bağlamda hayırseverliktir. Bu son derece önemli. Bize bağlı 400 kadar dernek var, bunlar bizim aracılığımızla vergi indirimine tabii bağışlar alabiliyorlar ve biz de herhangi bir ücret talep etmeden bunu onlara veriyoruz. Matthew’ün de ifade ettiği gibi internet’in de büyük bir etkisi olduğunu görüyoruz ve insanların muazzam düzeylerde cömert olduğunu görüyoruz. Kendi mahallelerinde projeler yürüten ancak profesyonel gibi çalışan bireyler var. Miraslar yoluyla oluşmuş 300’den fazla fon var. 100 fon son yıllarda oluştu, dolayısıyla müthiş bir artış var. Büyük bir istek, büyük bir kapasite var insanlar bir şeyler yapılabileceğine ikna olmuş durumda.

Din konusu da bence kısmen de olsa bağlantılı bir konu. Tabii Avrupa ülkelerinde ve özellikle Belçika’da son derece laik bir yapı var. Dini bağışlar da uzun süredir devam ediyor ama aynı zamanda uzun süredir de yapılandırılmış durumda. Mesela Katolikleri ele alalım, kendi toplumlarının da ötesine gittiler. Şimdi ilginç bir şey görüyoruz, Avrupa’da çok büyük bir

Türk toplumu var ve tabii ki onları da bu bağışlara dahil etmeye ve onlara da yardım etmeye çalışıyoruz. Ancak şu anda tüm çalışmalar cami etrafında, bu da çok normal çünkü insanlar camilerde buluşup birbirilerini görüyorlar. Onlarla bir diyalog kurmaya çalışıyoruz ki bu şekilde onlara da kendi çevrelerinde yapabilecekleri hayırseverlik faaliyetleri konusunda yardım edebilmek istiyoruz, hem yaşadıkları şehirde hem de Türkiye’de.

Matthew Bishop: Ben din konusuyla başlayacağım. Bireysel düzeyden mi kurumsal düzeyden mi söz ettiğimiz fark eder. Tüm büyük dinlerin özünde çok güçlü bir verme mesajı yatar ve görüştüğümüz hayırseverlerin çoğu bir şekilde dini inancı olan kişiler ya da yaptıkları bağışların en temel itici güçlerinden biri; tabii bunun dışında belli problemler de itici güç olmuş, kurucu üyelerinin yaşadığı bir hastalıktan dolayı ya da işleriyle ya da başka bir alanda kendilerini sarsan bir gelişme yaşadıkları için bu işe girenler de yok değil. Ancak bence motive edici bir unsur olarak din çok güzel.

Kurumsal düzeyde din bir taraftan hizmet tedariki bağlamında ele alınabilir; mesela çorba dağıtan aşevleri ya da yaşlılara yardım gibi... Mesela Amerika’daki “Salvation Army” yüksek gelirli kişilerle birlikte yeni sosyal yardım biçimleri geliştirmeye çalışıyor; dolayısıyla filantropik kapitalizm ilgili bu yeni harekete oldukça açık olduklarını görüyoruz.

Ancak diğer taraftan fikirler çarpışmasında, kurumsal düzeyde din ilerici bir yaklaşımdan çok muhafazakar bir güce hizmet ediyor; tabii bu genellemeyi de herhalde yıllarca tartışabiliriz. Ancak bence genellikle girişimci hayırseverler kurulu dini düzenin temsilcilerinin karşı safında yer alıyorlar, o yüzden ilginç birtakım ihtilaflar görüyoruz, ancak filantropik kapitalizm teknikleri geleneksel dinler tarafından da kullanılabilir. Örneğin kamunun fikrini değiştirmek, hükümet politikalarını hedeflemek, kitlelerin üye olduğu organizasyonlar kurmak ya da aktivist grupları gibi. O nedenle çok da siyah ya da beyaz değil, örtüşen noktaları çok.

Genel olarak diğer üç nokta ile ilgili şunu söyleyebiliriz; girişimci hayırseverler hükümetlerden ya da diğer fon kuruluşlarından farklı biçimde iş yapıyorlar çünkü ana akımın göz ardı ettiği konulara eğiliyorlar. Bill Gates ve diğerleri sağlık alanına bakıyorlar, yeni yaklaşımların izlenebileceği ya da geçmişte yeterince yatırım yapılmamış olan alanlara giriyorlar. Gates ihmal edilmiş hastalıklara, yoksul kesimin hastalıklarına odaklanıyor; zengin dünyanın hastalıklarına giden fonlar maalesef her zaman bu alana yatırılmıyor.

Genel olarak kalkınma yardımı ve benzeri konularda, iş dünyası hükümetlerden ya da geleneksel kar amacı gütmeyen kuruluşlardan farklı olarak daha çok yeni teknolojilerin potansiyeli üzerinde duruyor. Dolayısıyla son 10 yılda cep telefonunun, mobil telefonun, teknolojinin ve yazılımların bu alandaki olağanüstü olumlu katkısını görüyoruz.

Şu anda Hindistan’da devam eden ve eğitimi dönüştürmeyi hedefleyen bir örnek var ki gerçekten inanılmaz. Hindistan’da 1 milyon öğretmen okula gitmiyor. Düşünün, hükümetin iş verdiği 1 milyon öğretmen işe gitme zahmetinde bulunmuyor; yani eğitimde neden sorun olduğuna şaşmamalı. Bunun üzerine bir pilot proje başlatılıyor; sınıfta çocuklara bir cep telefonu veriliyor. Projede çocuklardan öğretmenlerinin resmini çekip her gün internet’e yüklemeleri isteniyor.

Birdenbire öğretmenlerin işe gitme oranında müthiş bir artış yaşanıyor. Bu projenin maliyeti çok düşük ancak potansiyelini bir düşünün; bu öğretmenler okula geldiklerine göre çocuklara da bir şey öğretirler. Bu eğitim alanından bir örnek; daha çok özel girişimci ya da sosyal girişimci olan birinden çıkan bir fikir anında büyük çaplı bir fikre dönüşüyor ve eski sistemi bütünüyle değiştiriyor. O yüzden çok büyük değişimler yaşanıyor.

Bir diğer nokta da şu; artık daha çok şey yapmamız gerekiyor, artık dünya çok daha şeffaf bir hale geliyor. Bu haftaki Wikileaks olayı bunun belirgin bir örneği. Bu olumlu mu olumsuz mu konusu çok tartışılacak. Ancak her şeyi hesaba kattığımızda dünyanın çok daha şeffaf hale geleceğini söyleyebiliriz, bu da bizi daha iyi işler yapmaya itecek ve umarım gazeteciler gerek kalkınma alanında, gerek sağlıktaki, gerekse sosyal değişim alanında ne işe yarıyor ne yaramıyor konusunda daha bilgiye dayalı tartışmalara girecekler. O nedenle bütün bu süreç konusunda ben çok iyimserim.

Filiz Bikmen Bugay: O zaman seminerimizi iyimser bir havada sonlandırabiliriz. Matthew, galiba senin kitabında Ted Turner'dan bir alıntı vardı; "Sadece bir şeyler vermek değil, insanlığa yatırım yapmak" Evet, insanlığa neler verebiliriz, nasıl yatırım yapabiliriz ve gelecek neye benzeyecek gibi konuları ele aldığımız bugünkü tartışmamızın sizler için faydalı ve bilgilendirici olduğunu umuyoruz. Matthew Bishop ve Luc Tayart'a bize katıldıkları için bir kez daha teşekkür etmek istiyorum. Sizlere de katılımınız ve mükemmel sorularınız için teşekkürler. Bu kitapları almanızı ve içindeki çok güzel hikaye ve bilgilere göz atmanızı öneririm. Tekrar teşekkürler.